

Bài 49. DÂN CƯ VÀ KINH TẾ CHÂU ĐẠI DƯƠNG

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

HS cần :

- Nắm vững đặc điểm dân cư và sự phát triển kinh tế - xã hội của châu Đại Dương, đặc biệt là của Ô-xtrây-li-a và Niu Di-lân.
- Hiểu rõ mối quan hệ giữa các điều kiện tự nhiên với sự phân bố dân cư, sự phát triển và phân bố sản xuất công, nông nghiệp.
- Củng cố kĩ năng đọc, phân tích, nhận xét nội dung các lược đồ, bảng số liệu.

II - NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

HS nắm được :

- Dân số Ô-xtrây-li-a không đông, mật độ dân cư và tỉ lệ gia tăng hàng năm rất thấp. Sự phân bố dân cư không đồng đều, đa số tập trung ở duyên hải phía Đông, vùng Đông Nam và rìa Tây Nam. Đây là những vùng có điều kiện tự nhiên thuận lợi.

Trong khi học về dân cư, cần làm rõ các khái niệm thổ dân và người nhập cư.

Thổ dân là những người dân có nguồn gốc và sinh sống tại địa phương rất lâu đời. Tổ tiên của họ sống ở địa phương có từ hàng ngàn năm trước.

Người nhập cư là những người chuyển nơi cư trú từ quốc gia khác đến. Ví dụ : người Anh và người các nước châu Âu khác đến Ô-xtrây-li-a từ cuối thế kỉ XVIII đến đầu thế kỉ XIX, họ tiêu diệt phần lớn thổ dân địa phương để chiếm cứ đất đai.

Điều kiện tự nhiên của Ô-xtrây-li-a có ảnh hưởng lớn đến sự phát triển và phân bố sản xuất. Về công nghiệp, nhờ có nguồn tài nguyên khoáng sản phong phú, Ô-xtrây-li-a phát triển mạnh các ngành công nghiệp khai khoáng và chế biến. Về nông nghiệp, do các vùng khí hậu khô hạn chiếm diện tích rất rộng lớn, nguồn nước tưới không đủ, nên Ô-xtrây-li-a chỉ phát triển mạnh ngành chăn nuôi bò, cừu. Mặt khác, sự phân bố các vùng chăn nuôi và trồng trọt tập trung chủ yếu ở duyên hải phía Bắc, phía Đông, vùng Đông Nam và rìa phía Tây Nam. Các vùng rộng lớn ở phía Tây và vùng Trung tâm hầu như không được sử dụng do điều kiện khí hậu quá khô hạn, khắc nghiệt.

Nhờ trình độ khoa học kĩ thuật cao, dân số ổn định nên Ô-xtrây-li-a là

nước có nền kinh tế phát triển cao, mức thu nhập và đời sống của người Ô-xtrây-li-a rất cao.

GV cần giúp HS hiểu rõ một số khái niệm có trong bảng thống kê, đó là :

+ Tổng sản phẩm trong nước (GDP), GDP là chữ viết tắt từ tiếng Anh Gross Domestic Production. GDP là một chỉ tiêu của nền kinh tế, phản ánh kết quả cuối cùng của các hoạt động sản xuất kinh doanh của một nước trong một thời kì nhất định. Nói một cách ngắn gọn hơn thì GDP là toàn bộ giá trị hàng hoá và dịch vụ được sản xuất và thực hiện ở trong nước.

+ Cơ cấu GDP là giá trị thành phần của các ngành kinh tế đóng góp vào GDP ; gồm 3 khu vực là công nghiệp và xây dựng, nông-lâm-ngư nghiệp và dịch vụ.

+ Dịch vụ : có thể gọi là một ngành hay một lĩnh vực hoạt động kinh tế có cơ cấu rất đa dạng và phức tạp. Trong nền kinh tế phát triển cao, dịch vụ trở thành một ngành rất quan trọng. Dịch vụ không trực tiếp sản xuất ra của cải vật chất như công nghiệp, nông nghiệp, nhưng nó có khả năng làm tăng giá trị hàng hoá được sản xuất. Ví dụ : cùng một sản phẩm nhưng giá mua ở nơi sản xuất thấp hơn giá bán ở nơi tiêu thụ. Giá trị được thêm đó nhờ công vận chuyển, công bảo quản và công bán hàng. Các công lao động này thuộc về dịch vụ.

Về cơ cấu, dịch vụ gồm nhiều ngành khác nhau, bao gồm : giao thông vận tải, thông tin liên lạc, bưu chính viễn thông, thương nghiệp, du lịch, giáo dục, y tế và nhiều ngành khác như ngân hàng, thông tin quảng cáo, phát hành sách báo, tạp vụ, tư vấn ... Dịch vụ đóng vai trò rất to lớn trong sản xuất và đời sống. Một nước có nền kinh tế càng phát triển, đời sống càng cao thì tỉ trọng dịch vụ trong cơ cấu GDP càng cao.

III – CÁC THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Bản đồ Dân cư Ô-xtrây-li-a.
- Bản đồ Kinh tế Ô-xtrây-li-a.
- Ảnh về thổ dân ở Ô-xtrây-li-a, cảnh chăn nuôi hoặc khai khoáng.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI MỚI

1. Lời giới thiệu

Châu Đại Dương có điều kiện tự nhiên phong phú, đa dạng nhưng nhìn chung không thuận lợi. Dân số không đông, nhưng lại chia thành nhiều quốc gia có nền kinh tế phát triển không đồng đều và đời sống chưa cao.

2. Gợi ý tiến trình bài học

GV có thể sử dụng phương pháp thảo luận nhóm hoặc phương pháp tự nghiên cứu cá nhân trong thời gian 5 – 10 phút. GV yêu cầu HS dựa vào bảng số liệu dân cư châu Đại Dương, các hình 49.3, 49.1 và 49.2 để trả lời các câu hỏi trong SGK.

Hoạt động 1 :

GV tổ chức cho HS hoạt động theo nhóm để phân tích bảng số liệu về dân cư các đảo quốc thuộc châu Đại Dương, nhằm thực hiện các yêu cầu sau :

- Xác định đặc điểm phân bố dân cư châu Đại Dương.
- Xác định đặc điểm dân thành thị châu Đại Dương.
- Xác định tỉ lệ người bản địa và người nhập cư ở châu Đại Dương.

Hoạt động 2 :

GV tổ chức cho HS nghiên cứu cá nhân hoặc hoạt động theo nhóm để phân tích lược đồ 49.3 và bảng số liệu thống kê kinh tế một số nước thuộc châu Đại Dương nhằm thực hiện các yêu cầu sau :

- Trả lời câu hỏi trong SGK.
- Thấy được sự phân bố các khoáng sản và các ngành công nghiệp khai thác khoáng sản ở châu Đại Dương.
- Nắm được hoạt động kinh tế ở các đảo san hô.
- Xác định các vật nuôi, cây trồng chính và sự phân bố của chúng ở Ô-xtrây-li-a và Niu Di-lân ; dựa vào kiến thức đã học, giải thích sự phát triển và phân bố các loại vật nuôi, cây trồng trong sản xuất nông nghiệp, sự phát triển và phân bố các ngành công nghiệp.
- Các ngành kinh tế, các sản phẩm xuất khẩu chính của các đảo thuộc châu Đại Dương.

Sau khi HS trả lời các câu hỏi, GV cần nêu ra những kết luận về đặc điểm phát triển kinh tế ; phân tích mối quan hệ giữa điều kiện tự nhiên với phát triển nông nghiệp và công nghiệp.

V – GỢI Ý TRẢ LỜI MỘT SỐ CÂU HỎI KHÓ

Các câu hỏi trong bài nhìn chung là không khó đối với HS.